Халқ сўзи
www.xs.uz /xalqsuzi.uz @xs_uz
2020 йил 28 апрель

1 Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти экспертлари “ҳали ушбу касаллик ўзининг чўққисига чиқмади. Биз турли фавқулодда ҳолатларга тайёр туришимиз керак. Карантин чораларини юмшатишга ҳали эрта”, дея огоҳлантираётган паллада “Bloomberg” ахборот агентлиги пандемия сабаб дунё иқтисодиётининг умумий зарари икки йилда 5 триллион АҚШ долларини ташкил қилишини ва жаҳон тинчлик даврида илк бор чуқур тушкунликка тушиш хавфи олдида турганлигини қайд этди.

Халқаро валюта жамғармаси (ХВЖ) ижрочи директори Кристалина Георгиеванинг айтишича, 2020 йил кескин иқтисодий пасайиш йили бўлиб, 170 та давлатда аҳоли жон бошига тўғри келадиган иқтисодий ўсиш суръати манфий бўлиши кутиляпти. Ҳатто 2021 йилда ҳам дунё иқтисодиётининг тикланиши катта сўроқ остида қолмоқда. Давлатлар томонидан инқирозга қарши 8 триллион АҚШ долларига тенг фискал ва монетар чоралар кўрилиши бошлаб юборилди. Унинг фикрига кўра, кутилаётган глобал иқтисодий пасайиш миқёси ўтган асрнинг 30-йилларидан бери кузатилмаган экан.

Айни дамда ХВЖ томонидан жаҳон иқтисодиёти таназзулини юмшатиш мақсадида 1 триллион АҚШ доллари қийматида “хавфсизлик ёстиқчаси” яратилган. Ҳозирча коронавирус пандемияси ўзининг чўққисига келмагунига қадар, дунё иқтисодиёти қанча зарар кўрганини ҳисоблаш қийин. Аммо шу нарса аёнки, иқтисодиёт учун инқироз босими баланд бўлади ва қайта тикланиши учун 3-4 йил вақт керак.

Шунингдек, Халқаро валюта жамғармасининг 2020 йил учун эълон қилган янги прогнозларига кўра, базавий сценарий бўйича пандемия натижасида глобал иқтисодиёт бу йил 3 фоизга пасайиши кутилмоқда. Бу жорий йилнинг январь ойида эълон қилинган прогнозданг 6,3 фоиз пунктга пастдир. Агар вирус билан курашиш чўзилиб, карантин йилнинг иккинчи ярмида ҳам давом этадиган бўлса, унда глобал иқтисодиёт 6 фоизга пасайиши мумкинлигидан хавотирга тушишмоқда.

Халқаро ташкилотларнинг экспертлари, нуфузли таҳлилчилар COVID-19 пандемияси туфайли жаҳон иқтисодиётида рецессия ҳолати юзага келиши муқаррарлигини ва ушбу инқироз дунё тарихида кузатилган барча рецессияларнинг “онаси” сифатида намоён бўлишини таъкидлашмоқда.

Синов ва имкониятлар даври

Инсоният қанчалик тараққий этиб, оламга ҳукмрон бўлиш даъвоси билан чиқмасин, Яратганнинг бир синови қаршисида барибир ожиздир. Боз устига, ўзи босган ножўя қадамлар оқибатида содир бўлган ҳодисаларнинг қурбонига айланаётгани, кўринмас бир зарра олдида чорасиз қолганини бошқача изоҳлаш қийин.

Аммо башарият ҳамиша синовларга бардош бериб, уларни енгиб келади. Бу сафар ҳам ақл-заковат билан коронавирус пандемиясига қарши курашмоқда, уни жиловлаш ва батамом йўқ қилиш чораларини излаяпти. Башарти, бу унинг зиммасига юкланган ва қисматида белгиланган соғлиқ неъматини асраб-авайлаш билан боғлиқ бурчларидан бири ҳисобланса керак...

Кези келганда шуни таъкидлаш лозимки, бу синов қанчалик оғир ва талафотли бўлмасин, миллати, дини, ирқи, келиб чиқиши ва ижтимоий мавқеидан қатъи назар, дунё аҳолисини бирлашишга, ўзаро ҳамжиҳатликда ҳаракат қилишга, умуминсоний қадриятлар ва эзгу одатларни тиклаш, шунингдек, жаҳон ва миллий иқтисодиётлар архитектурасини қайтадан ислоҳ этишга ундамоқда.

Иқтисодчи олимлар, социологлар ва таҳлилчиларнинг ўринли хавотирига кўра, ушбу бало оқибатида дунёда озиқ-овқат хавфсизлиги муаммоси ва айрим давлатларда очарчилик даражаси икки баробар ортиши мумкин.

Маълумки, пандемия тарқалмагунга қадар дунёда 820 миллион киши, яъни сайёрамизнинг ҳар тўққизинчи кишиси тўйиб овқат емасди. Шулардан 113 миллионининг ҳаёти очлик туфайли қийин аҳволда эди. Коронавирус пандемияси оқибатида эса, қарийб 1,6 миллиард киши очликка мубтало бўлиши ва 500 миллион киши қашшоқлар сафидан жой олиши мумкин. Бу эса 2008 йилдаги инқироздан ҳам чуқурроқ иқтисодий инқироз авж олиши, шунингдек, жаҳонда қашшоқлик даражаси 1999 йилдан буён биринчи марта кескин ошиши мумкинлигидан дарак беради.

Коронавирус пандемияси ҳукуматларни ўз чегараларини ёпишга мажбур қилди. Натижада дунё бўйлаб тадбиркорлик фаолияти ва ўзаро товарлар, хизматлар айирбошланишига жиддий путур етди. Ҳаракатлар чекланиши, етказиб бериш ва авиация саноатида узилишлар озиқ-овқат ишлаб чиқариш жараёнини, уларни халқаро кўламда ташишни қийинлаштирди. Бу эса, ўз навбатида, ишлаб чиқариш ва таъминот занжирининг бузилишига ҳамда озиқ-овқат хавфсизлигига рахна сола бошлади.

Бундай ҳолат келажакда озиқ-овқат муаммосини янада чуқурлаштиради. Ҳатто айрим давлатларда очарчиликнинг авж олиши натижасида ижтимоий бўҳрон келиб чиқиши мумкин.

Хўш, бундай ҳолатга етиб бормаслик учун нима қилиш керак?

Жаҳон тан олган экспертлар фикрича, йирик озиқ-овқат экспортчилари дунё бозорларига узлуксиз маҳсулот етказиб беришни йўлга қўйиши, инқирозга қарши чоралар доирасида ҳар бир давлат аҳолининг ижтимоий ҳимояга муҳтож қатламини қўллаб-қувватлаши, шунингдек, озиқ-овқат маҳсулотларини ишлаб чиқарадиган фермерлар, қишлоқ хўжалиги соҳасида меҳнат қилаётган деҳқонлар, ишчиларга ёрдам беришни кечиктирмаслиги бу борадаги энг оқилона йўлдир.

Ҳар ким ўз қаричи билан ўлчайди

Озиқ-овқат хавфсизлиги чораларини кўриш борасида ҳар бир давлат ўзидан келиб чиқиб ҳаракат қиляпти. Булар нималарда ўз ифодасини топмоқда?

Масалан, Вьетнам дунё бозорига гуруч етказиб бериш бўйича учинчи ўринда туради. Ушбу мамлакат ўзининг озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлаш билан боғлиқ чекловларни ўрнатиб, гуруч экспорт қилишни вақтинчалик тўхтатди. Камбоджа 5 апрелдан дуккакли маҳсулотлар экспортига квота белгилади.

Буғдой етиштириш бўйича энг йирик экспортчи ҳисобланган Россия ҳам апрельмай ойиларида ойига 7 миллион тонна буғдойни экспорт қилиш чегарасини белгилаб қўйди. Украина эса 1 июлга қадар гречкани ташқи савдога чиқаришни тақиқлади ва ушбу мавсумда 20,2 миллион тонна буғдойни экспорт қилиш квотасини белгилади. Миср Араб Республикаси ҳам уч ой давомида барча турдаги дуккакли экинларни четга сотишни чеклади.

Эътибор қаратадиган бўлсак, дунё бозорида бир тонна буғдойнинг нархи бир тонна нефть нархидан қимматлаша бошлади.

Европа Иттифоқи ҳам саросима ичида қолиб, озиқ-овқат маҳсулотлари импорти учун тақдим этилиши лозим бўлган сифат сертификатининг асл нусхасини кўрсатмасдан электрон кўринишда киритиш мумкинлигига рухсат берди. Қолаверса, бирламчи маҳсулотлар учун “яшил йўлак”ларни ташкил қилиш тизимини бошлаб юборди.

Германия чегаралари ҳам карантин боис ёпилди ва қўшни давлатлардан қишлоқ хўжалигига жалб қилинадиган мавсумий ишчи кучининг кириши тўхтатилди. Бу эса ҳосилни йиғиб-териб олиш, уни қадоқлаш ва истеъмол бозорига етказиш бўйича муаммоларни келтириб чиқармоқда. Ўз-ўзидан, иккинчи чоракда озиқ-овқат маҳсулотлари нархининг кўтарилиши кузатилиши мумкин.

Италия ва Испанияда қаттиқ карантин ҳамда оғир эпидемиологик вазиятнинг давом этаётганлиги туфайли баҳорги дала ишлари батамом тўхтаб қолди. Буғдой етиштирувчи олтита энг йирик давлатдан бири бўлган Францияда вазият бундан-да кескинлигича қолмоқда.

Қўшни республикалар ҳам озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлашга қаратилган кўплаб иқтисодий ва маъмурий чораларни қўллашни бошлаб юборди. Хусусан, Қозоғистон ҳаётий зарур бўлган озиқ-овқат маҳсулотларининг барча тури учун белгиланган ҚҚСни 8 фоизгача пасайтирди. Тожикистон шаҳар аҳолиси учун зарур бўладиган бирламчи товарлар, яъни 50 тонна шакар, 10 тонна ўсимлик ёғи, 70 тонна буғдой, 10 тонна ун, 2 тонна гуруч учун ҚҚСни бекор қилди.

Ўзбекистонда эса 2020 йилнинг 31 декабрига қадар гўшт, ғалла, шакар, сут, ёғ, тухум, макарон ва бошқа зарурий озиқ-овқат маҳсулотлари импортига қўйиладиган бож ва акциз солиқлари бекор қилинди.

Халқаро ташкилот ҳисоб-китоблари

БМТнинг Озиқ-овқат ва қишлоқ хўжалиги ташкилоти (ФАО)нинг ҳисоб-китобларига қараганда, озуқабоп дон савдоси ҳажми 2019-2020 йил (июнь-июль) учун 201,5 миллион тонна атрофида бўлади. Бу олдинги даврдагига нисбатан 3,1 миллион тонна ортиқ деганидир. Жаҳон маккажўхори бозорида ҳам прогнозлар некбин, ҳатто унинг савдо ҳажми рекорд даражага етиши мумкин.

Яна бир стратегик маҳсулот — гуруч савдоси март ойидаги башоратларга нисбатан 700 минг тонна камайиб, 45 миллион тоннани ташкил этган бўлса ҳам, бу 2019 йилдагига нисбатан 2,2 фоиз зиёддир. Гуруч бозори ҳажми бўйича прогнозни қайта кўриб чиқиш, асосан, Яқин Шарқ ва Африка давлатларига импортнинг камайиши, шунингдек, Ҳиндистон ва Таиландга экспортнинг қисқариши билан изоҳланади.

Аммо дунё мамлакатлари томонидан вирус тарқалишининг олдини олиш бўйича кўрилаётган чоралар туфайли озиқ-овқат маҳсулотлари таклифи қисқариб боради. Натижада нархлар қимматлашиши вужудга келади. Карантиннинг чўзилиши эса озиқ-овқат маҳсулотлари логистикасида муаммоларни янада кескинлаштириб, “хом ашё етказувчи — ишлаб чиқарувчи — истеъмолчи” ўртасидаги занжир ҳалқасидаги узилишлар сонини келтириб чиқаради.

Энг катта муаммо ана шунда. Чунки не-не машаққатлар, катта харажатлар эвазига яратилган қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини сотиш, уларни истеъмолчиларга ўз вақтида етказиб бериш ва ундан даромад кўриш жараёнлари узлуксизлигини таъминлаш иқтисодиётни ҳаракатга келтирадиган асосий кучлардан бири ҳисобланади.

Карантин сабаб чегаралар ёпилган даврда жуда катта ҳажмдаги қишлоқ хўжалиги маҳсулотларининг туриб қолиши ва уларни узоқ вақт сақлаш ортиқча меҳнат ва харажатни талаб этади. Бундай ҳолатларда улардан тезроқ воз кечишга ҳаракат қилинади.

Оқибатда дунё озиқ-овқат маҳсулотлари бозорида дисбаланс вужудга келиб, қайсидир мамлакатларда керагидан ортиқча маҳсулотлар, бошқасида эса товарлар тақчиллиги рўй беради. Ўз-ўзидан бундай ҳолатда барча томон ютқазади. Таклиф кўп бўлган ҳудудларда маҳсулотлар нархининг тушиши, етарли миқдорда маҳсулот кириб келмаган жойларда нархларнинг кўтарилиб кетиши содир бўлади.

Агар ҳозирдан кескин чоралар кўрилмаса, келажакда инқирозни бартараф этиш анча мураккаблашиб кетади.

Ўзбекистон қандай йўлни танлади?

Жаҳон озиқ-овқат бозорида юз бераётган қалтис вазиятларни олдиндан кўра билган Президентимиз 2020 йил 14 апрель куни қишлоқ хўжалиги тармоқларини янада ривожлантириш, озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳажмини ошириш масалалари бўйича видеоселектор йиғилиши ўтказди. Унда бу йил қишлоқ хўжалиги ва озиқ-овқат соҳаси вакиллари учун катта синов ва кенг имкониятлар йили бўлиши таъкидланди. Зотан, пандемия ва карантин қанча вақт давом этишидан қатъи назар, аҳолининг озиқ-овқатга бўлган эҳтиёжи қамаймайди. Шу боис мева-сабзавотчилик ва чорвачилик тармоқларида маҳсулот етиштириш ҳажмини икки баробар ошириш вазифаси қўйилди.

Ўзбекистонинг табиий-иқлим шароитидан келиб чиқиб, боғ ва токзорларда қатор оралари, такрорий майдонларнинг ҳар бир қаричидан самарали фойдаланиб, 2-3 марта ҳосил олишни йўлга қўйиш зарурлиги қайд этилди.

Шунингдек, яна бир бир йўналиш — ўзлаштирилган ернинг ижара ҳуқуқи муайян озиқ-овқат турини етиштириш шарти билан 5 — 10 йилга сотиш масаласи ҳам муҳокама қилинди. Бундан тушган маблағ янги ерларни ўзлаштиришга сарфланиши белгиланди.

Маълумки, Озиқ-овқат хавфсизлиги индекси учта гуруҳ кўрсаткичлари таҳлили натижасида ҳисобланади. Булар: озиқ-овқат маҳсулотларига етишиш ва истеъмол қилиш даражаси; озиқ-овқат маҳсулотларининг мавжудлиги ва унинг етарлилиги; озиқ-овқат маҳсулотларининг сифати ва хавфсизлиги даражаси.

2020 йилда ушбу глобал индексда драматик ўзгаришлар содир бўлиши ҳеч кимга сир эмас. Пандемия оқибатида юзага келадиган иқтисодий-ижтимоий инқироз туфайли юқорида қайд этилган гуруҳлар таркибида озиқ-овқат маҳсулотларининг, умуман, мавжудлиги ва унинг етарлилиги бирламчи аҳамият касб этса керак. Бундай пайтда давлатлар томонидан инсонларнинг соғлиғи ва уларнинг оч қолмаслигини таъминлашга хизмат қиладиган инқирозга қарши чораларда қишлоқ хўжалиги секторини ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш, ҳар қарич ердан унумли фойдаланиш механизмини ишлаб чиқиш, институционал ўзгаришлар орқали фермерлар, деҳқон хўжаликлари, томорқа хўжаликлари фаолиятини рағбатлантиришга аҳамият қаратиш муҳим ҳисобланади.

Статистик рақамларга эътибор берсак, давлат ушбу бало салбий таъсирининг олдини олиш, карантиндан кам талафот билан чиқиш чораларини кўрганлиги ва зарурий истеъмол моллари захирасини шакллантиргани маълум бўлади. Чунки гўшт ва гўшт маҳсулотлари импорти 2018 йил бошида 5166 тонна, 2019 йилда 4597 тонна, 2020 йил 15 апрель ҳолатига кўра эса 9330 тоннага етказилди. Ўртадаги фарқ 4733 тоннага тенг. Масалан, Россиядан 2019 йилдагига нисбатан 205 тонна кўп консерваланган гўшт маҳсулотлари импорт қилинди.

Четдан пахта ёғи сотиб олиш бўйича ҳам ўсиш мавжуд. Бу борада биз учун энг катта импортчи бўлган Қозоғистондан жорий йилда ўтган йилдагига нисбатан 2702 тонна кўп, жами 3397 тонна ана шундай бирламчи эҳтиёж товари харид қилинган. Аҳоли учун картошка, шакар маҳсулотлари ҳам асосий истеъмол неъматлари эканлигини инобатга олиб, уларнинг ҳолати бўйича ҳам статистик рақамларни келтирадиган бўлсак, картошка +50375 тонна, шакар +138959 тонна фарқланишга эга.

Қишлоқ хўжалиги вазирлигидан маълум қилинишича, тиббий меъёрлар бўйича аҳолининг мева-сабзавотларга бўлган талаби 10 миллион 300 минг тоннага тенг. Шундан картошка 1 миллион 784 минг, сабзавотлар 4 миллион 440 минг, мевалар 2 миллион 479 минг, узум 593 минг, полиз маҳсулотлари 583 минг, дуккаклилар 115 минг, гуруч 332 минг тоннани ташкил этади. Ваҳоланки, 2020 йилда 24,8 миллион тонна, яъни 2019 йилдагига нисбатан 125 фоиз кўп 88 турдаги мева-сабзавотлар етиштириш белгилаб олинган. Шундан 42 турдаги 12,9 миллион тонна сабзавот, 5 турдаги 2,5 миллион тонна полиз, 3,5 миллион тонна картошка, 27 турдаги 3,3 миллион тонна мевалар, 3 турдаги 1,9 миллион тонна узум, 4 турдаги 630 минг тонна дуккакли ва 6 турдаги 139 минг тонна мойли маҳсулотлар етиштириш кўзда тутилган.

Дастлабки прогнозларга қараганда, аҳоли талаби ва экспорт имкониятларини ҳисобга олиб етиштирилган маҳсулотларнинг 10,3 минг тоннаси аҳоли истеъмолига, 3,2 миллион тоннаси қайта ишлашга ва 2,3 миллион тоннаси ташқи савдога йўналтирилиши режалаштирилган.

Кўплаб соҳалар каби қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштириш ва озиқ-овқат товарларини ишлаб чиқаришда уйда ўтирган ҳолда ёки интернет орқали ерни қазиш, уруғлик қадаш, ўғитларни сепиш, сув бериш, ҳосилни йиғиб-териб олиш, истеъмолчиларга етказиб бериш каби ишларни онлайн режимида ташкил этиб бўлмайди. Бу соҳанинг ўзига хос томони инсон ер билан, ишлаб чиқариш кучлари билан бирга, қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини етиштиради ва қайта ишлайди.

Демак, ҳозир соғлиқни сақлаш ходимлари “тождор” вирус инфекциясига қарши мардонавор кураш олиб бораётганларидек қишлоқ хўжалиги ва озиқ-овқат маҳсулотлари ишлаб чиқарувчи фермерлар, деҳқонлар, томорқа ер эгалари ва ишчилар ҳам улардан асло қолишмаган ҳолда юксак жасоратни намоён этишлари керак.

Оқилона хулоса ҳамиша муҳим

Шулардан келиб чиқиб, қишлоқ хўжалиги секторининг узлуксиз ишлашини ва мамлакатнинг озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлаш борасида ўз хулосаларимизни билдириб ўтсак.

Сўнгги маълумотларга кўра, Ўзбекистонда тўйиб овқат емайдиган аҳоли қатламининг улуши 6,3 фоизни ташкил қилар экан. Шу боис ушбу 2 миллион 142 минг аҳолига ижтимоий ёрдам кўрсатиш, уларни озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлаш чораларини кўриш лозим. Ўзи шундоқ ҳам тўйиб овқат емасликдан азият чекаётган ва иммунитети пасайиб кетган аҳолининг вирусни юқтириб олиш эҳтимоли ҳаётига янада жиддий таъсир кўрсатади. Давлатимиз раҳбари ташаббуси билан бошлаб берилган “Саховат ва кўмак” умумхалқ ҳаракати айнан ана шу долзарб муаммони ҳар томонлама оқилона ҳал этишга қаратилгани билан жуда муҳимдир.

Яна бир гап. Ҳозир аҳолининг картошкага бўлган эҳтиёжини тўлиқ қондириш учун ҳар йили мамлакатимизга четдан 300 минг тоннага яқин картошка, шунингдек, 10 — 15 минг тонна уруғлик картошка олиб келинади. Шундан келиб чиқиб, Қишлоқ хўжалиги вазирлиги мутахассислари томонидан тавсия этилган уруғлик картошкани кўпайтиришнинг “IN-VITRO” усулини, яъни бутун дунёда кенг тарқалган уруғликни пробиркада етиштириб, “лаборатория — иссиқхона — дала шароити” занжири ва биотехнологик талаблар асосида босқичма-босқич кўпайтиришни йўлга қўйиш зарур.

Мутахассислар ҳисоб-китоби бўйича, 200 гектар ерда лабораторияда етиштирилган уруғлик картошкадан бир йилда 5000 тонна “супер-супер элита” уруғлик олиниши ва яқин истиқболда шунақанги уруғлардан 226 минг тонна етиштириш имкони мавжуд. Албатта, булар етарлича инвестицияларни талаб этади. Аммо ҳозирги шароитда ва пандемиядан кейинги даврда озиқ-овқат хавфсизлигини таъминлаш учун бундай лойиҳалар ўз самарасини бериши, уруғлик картошка учун сарфланадиган валютанинг тежалиши ҳамда истиқболда мамлакатимиз экспортчига айланиши учун катта имкониятдир.

Вилоятлараро деҳқонларнинг дала ишлари билан банд бўлишини таъминлаш мақсадида ички миграцияга рухсат беришни йўлга қўйиш лозим. Таҳлилларга кўра, вирус, асосан, шаҳарларда ва аҳоли гавжум бўлган жойларда тез тарқалмоқда. Шу боис қишлоқларда деҳқонларнинг ер билан ишлаши ва катта майдонда уларнинг бир-бирлари билан шундоқ ҳам табиий равишда масофа ушлашлари ҳеч кимга сир эмас. Давлатимиз раҳбарининг айнан шу масалада карантин қоидаларини юмшатиш бўйича белгилаб берган вазифаларининг ижроси бу борада устувор аҳамиятга эга.

Ўз навбатида, аҳолининг кўмакка муҳтож қатламлари, хусусан, кам таъминланган оилалар, ишсизлар, ёлғиз кексаларга моддий ёрдам кўрсатишда миллатимизга хос ва бошқа давлатларда муқобили кам топиладиган маҳалла институти ролини жадал кучайтириш лозим. Президент томонидан мазкур йўналиш бўйича алоҳида янги вазирлик ташкил этиш ғояси нақадар тўғри эканлигини бугунги синовли дамлар яққол исботлаб турибди.

Албатта, бу борада белгилаб берилган чора-тадбирларнинг барчасини бирданига ва тезда бажариб бўлмайди. Ҳаммаси босқичма-босқич ва узоқни ўйлаб амалга оширилятпи. Мисол учун, биринчи босқичда ногиронлиги бўлган ва боқувчисини йўқотганларга ёрдамни кўрсатиш йўлга қўйилди. Бу борада ҳудудлар кесимида уларнинг рўйхатини шакллантиришга алоҳида эътибор қаратиляпти. Иккинчи босқичда норасмий бандлар, вақтинча ишсизларни аниқлаб олиш диққат марказига чиқди. Тан олиш керак, бу жараён анча мураккаб кечмоқда. Учраётган айрим зиддиятларга қарамай, ишсизлар сонини камайтириш аста-секинлик билан бартараф этиб борилади.

Қишлоқ хўжалиги жабҳаси вакиллари, жумладан, фермер ва деҳқон хўжаликларига кўрсатиладиган траншлардан эса хавотирга тушмаса ҳам бўлади. Чунки мавсум якунида ушбу маблағларни қайтариш эҳтимоли юқори. Шунинг учун улар билан муваққат шартнома тузган ҳолда маблағларни йўналтириш мумкин. Томорқа ер эгаларига эса экин туридан келиб чиқиб, натура кўринишида ёрдам бериш энг мақбул йўлдир.

Адҳам БЕКМУРОДОВ,
иқтисодиёт фанлари доктори, профессор,
Шерзод МУСТАФАҚУЛОВ,
иқтисодиёт фанлари доктори.

ЭЪЛОН

ТЕНДЕРДА ИШТИРОК ЭТИШ УЧУН ТАКЛИФНОМА

«Коммунхизмат» агентлиги
номидан тендерда қатнашишга таклиф этамиз
ва қуйидаги объект бўйича тендер таклифи тақдим этилишини сўраймиз.

Объект номи:
“Бухоро вилоятининг Қоракўл туманидаги “Пойкент”, “Сайёт”, “Қулончи”, “Шўробод”, “Қоракўл” МФЙда сув таъминоти тизими қурилиши”.

Объектнинг бошланғич баҳоси (ҚҚС билан) — 1-ЛОТ: 2 789 790 221 сўм;
2-ЛОТ: 36 416 419 960 сўм;
3-ЛОТ: 31 086 548 593 сўм.

Ишларни тугаллаш муддати — 365 кун.
Буюртмачи: “Коммунхизмат” агентлиги.
Манзил: Тошкент шаҳри, Ниёзбек йўли кўчаси, 1-уй.
Объектни молиялаштириш манбаси: Давлат бюджети.

Таклиф этилган шартлар бўйича тендерда мурожаат билан маҳаллий ва хорижий қурилиш ташкилотлари (шунингдек, икки ёки ундан ортиқ пудрат ташкилотлари биргаликда (консорциум ташкил қилиш орқали) қатнашишлари мумкин.

Тендер иштирокчиларига қуйидаги талаблар қўйилади:
фуқаролик-муомала лаёқати ваколатлари ва шартнома тузиш ваколати борлиги;
тендер предмети қийматининг 20 фоиз миқдоридаги айланма маблағлари ёки кўрсатилган маблағларни тақдим этиш ҳақидаги банк кафолати мавжудлиги;
доимий ходимлари, жумладан, муҳандис-техник ходимларга эга бўлиши;
ишлаб турган асосий воситалари, шу жумладан, ишлаб чиқариш базаси, машина ва механизмлар, кичик механизация воситаларига эга бўлиши;
ўз айланма маблағлари билан таъминланганлиги (кўрсаткич 0,2 коэффициентдан кам бўлмаган ҳолда);
тўловга қодирлиги (кўрсаткич 1,25 коэффициентдан кам бўлмаган ҳолда);
тендер объектига ўхшаш объектларда ишлаганлик тажрибаси мавжудлиги;
3-ЛОТ бўйича “SCADA” тизимини жорий этиш юзасидан субпудрат ташкилоти билан шартномага эга бўлиши;
бажарилган ишлар, шу жумладан, ўз кучи билан олдин бажарилган ишлар ҳажми ҳақидаги маълумотларни тақдим этиш;
тузилган пудрат шартномаларига мувофиқ, қурилишнинг буюртмачиси ва фойдаланиш ташкилотларининг хулосалари билан тасдиқланган шаҳарсозлик, санитария нормалари ҳамда қоидалари, белгиланган муддатларга риоя қилиш ва бажарилган қурилиш-монтаж ишларининг сифати таъминланиши тўғрисидаги маълумотлар;
устав фонди миқдори тўғрисидаги маълумотлар.

Агар тендернинг предмети бўлган иш (хизмат)ларни бажариш билан боғлиқ фаолият қонунчиликка биноан лицензияланиши зарур бўлса, тендерда иштирок этиш учун белгиланган тартибга мувофиқ тегишли лицензияга эга бўлган қатнашчиларга рухсат этилади.

Қуйидаги иштирокчиларга тендер жараёнларида қатнашишга рухсат берилмайди:
қайта ташкил этилиш (бўлиниш, қўшилиш), тугатиш ёки банкротлик арафасида турганлар;
мол-мулки мусодарага олинганлар ҳамда муассислик келишув, молиявий иштирок, холдинг ва бошқа шаклда ифодаланган бевосита ташкилий-ҳуқуқий ёки бир-бирига молиявий қарамлиги мавжудлар.

Тендер таклифини тайёрлаш ва тақдим қилиш учун керакли ҳужжатлар тендер иштирокчилари йўриқномасида акс эттирилган.

Тендер қатнашчилари танишиб чиқиш ва тендер таклифини тузиш мақсадида тендер предметининг лойиҳа ҳужжатлари, хусусан, лойиҳанинг график қисми (чизмалари) тақдим этилиши ҳақида тендер ташкилотчисига мурожаат қилишга ҳақлидир.

Буюртмачи ёки тендер ташкилотчиси объектнинг лойиҳа ҳужжатларини, шунингдек, унинг график қисмини (чизмаларнинг нусхаси ёки электрон варианти)ни тендер иштирокчиларига уларнинг биринчи талабиданоқ тақдим этишга мажбур.

Қатнашчилар таклифлари буюртмачи томонидан юқоридаги манзилда иш кунлари соат 9.00 дан 18.00 гача қабул қилинади.

Буюртмачига оферталарни тақдим этишнинг охирги муддати — оферталарни очиш куни ва вақтигача қуйидаги манзилда:
Тошкент шаҳри, Ниёзбек йўли кўчаси, 1-уй. “Коммунхизмат” агентлиги ҳузуридаги Жаҳон банкининг Лойиҳаларни мувофиқлаштириш гуруҳи. Тел.: 71-235-44-97.

Таклифларни топшириш тендер иштирокчисининг тендер ҳужжатларида қўйилган талабларни ўргангани ҳамда унда кўрсатилган ишларни бажариш, ишларнинг физик ҳажмлари, материал, конструкциялар ҳажмлари ва бошқа шартларга нисбатан лойиҳани тугаллашга таъсир этиши мумкин бўлган саволлар йўқлигига далолат ҳисобланади.

Тендер таклифларини очиш 2020 йил 25 май куни соат 16.00 да бўлиб ўтади.

221R

Халқ сўзи
Народное слово

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси
Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси Кенгаши,
Ўзбекистон Республикаси
Олий Мажлиси Сенати Кенгаши

Бош муҳаррир Ўткир РАҲМАТОВ

2020 йил 25 мартда Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлигида 0001-рақам билан рўйхатга олинган. Нашр индекси — 229. Буюртма Г — 456. 46 439 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2. Баҳоси келишилган нархда.

Газетамиз ҳақидаги маълумотларни юклаб олиш учун QR-кодини телефонингиз орқали сканер қилинг.

ТЕЛЕФОНЛАР:
Девонхона 71-233-52-55;
Котибият 71-233-10-28; Эълонлар 71-232-11-15.

ISSN 2010-8788

Таҳририятга келган қўлёзмалар тақриз қилинмайди ва муаллифга қайтарилмайди.
Газетанинг етказиб берилиши учун обунани расмийлаштирган ташкилот жавобгар.
Газета таҳририят компьютер марказида терилди ҳамда оператор А. Исмаилов томонидан саҳифаланди.
Газетанинг полиграфик жиҳатдан сифатли чоп этилишига “Шарқ” нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси масъул. Босмахона телефони: 71-233-11-07.

• МАНЗИЛИМИЗ:
100000,
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 32-уй.
Навбатчи муҳаррир — Д. Улуғмуродов.
Мусаҳҳиҳ — С. Исломов.

“Шарқ” нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонаси. Корхона манзили: Буюк Турон кўчаси, 41. ЎзА якуни — 22.10 Топширилди — 00.30 1 2 3 4 5 6